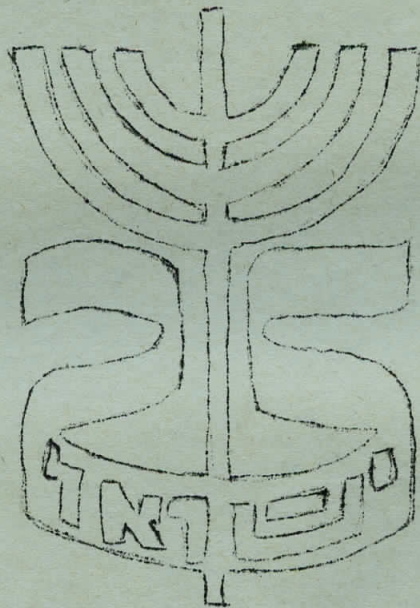

סליחתנו לכתת כנרת, שנשכחה ברשימת היוצאים לטיול שנתי. הכתה בלחה יומיים בגליל העליון, ואת הלילה בחוליות. בעזבם קבל כל אחד כוס מפלסטיק מבית ההרושה.

ביום ג' חגגו שוש וגרשי אפשטיין את יום החתונה ה-25 שלהם. בין האורחים היה חבר בית העמק שהשתתף כשושביץ החתן בטקס כלולותיהם. כהוכחה, הוציאו תמונה ישנה מהמסיבה דאז.

חברי ההכשרה יטימו בשבוע הבא את למודיהם באולפן. לפנייהם עבודה מלאה במשק, סמינרים וטיולים ברוחבי הארץ. לקראת יום העצמאות רצו חברי ההכשרה לעלות ירושלימה, אך מסתבר שאנשי הגליל, בעלי המשאיות, מפחדים להסתכן בפקקי תנועה וכו'.

ועדת החרבות מבקשת זעזוע חברים בעניין אחד במאי. האם יש מקום לחדש, בשנים הבאות, ציון היום על ידי חגיגה, עצרת או כדומה?

בשבת, קצת באיחור וקצת בצפיפות, התקיימה תערוכת נעליים. מי החליט על הפירוד בין גברים לנשים? - צריך להזעיק את הליגה להגנת זכויות האשה! (אמנם להן היה יותר מקום, ובצדק, כמוכן !)

באותה ההזדמנות, אנו רוצים להודיע שעליזה החליפה את אריאלה בסנולריה. חודה לאריאלה על עבודתה במשך השנים הקודמות, והצלחה לעליזה בעתיד. (התערוכה היתה כבר ביזמת עליזה). נא לפנות אליה בכל ענייני הנעלה.

רובו של עלון זה מוקדש לזכרונות זוברים על תקופת עצמאות המדינה.

במערכת התקמלמברק דחוף ממוסד חשוב ביותר הקשור למשקנו. ואינו לנכון לפרסם את המברק כלשונו, ואפשר לקרא אותו בעמוד האחרון של העלון.

סוף השבוע עבר עלינו בכמה אירועים חוקרי-נפש.

בליל שבת השתתף קהל רב כחבר מושבעים במשפט נגד חברת כפר הנשיא, שלא קיימה את עקרונותיה היסודיים. סימן שהתביעה לא שכנעה הוא שרק שני חברים הצביעו לטובת צו זה. אפילו עדי התביעה נטו לחשוב שלא הכל שחור. כמה מצעירי המשק התפלאו מקלות הראש ביחס של ותיקי המשק כלפי המשפט עצמו. אך האם זה לא מראה את אחת ממעלות חברתנו, שלא אבדנו את חוש ההומור והיכולת לצחוק על עצמנו?

בסה"כ היה זה ערב מעורר מחשבה, והשבח ניתן לקולין על ארגונו והקפדני של הערב, ולכל המשתתפים הפעילים האחרים על חלקם בתכנית המוצלחת.

מוצאי שבת היה מוקדש לטקס אזכרה לשואה ולגבורה, וביום א' התקיימה האספה.

י מ י נ ש ו א י ן

ריי וברוך דיוויס	5/5
יונה ואלי אורן	
אנגה ולו סגל	8/5
שוש וגרשי אפשטיין	9/5

י מ י ה ו ל ד ו

אביבה אפשטיין	4/5
נעמי מנז'גורסקי	5/5
דבי חצור	7/5
אלינוע נאי	
מיק אלמן	8/5
טוביה אשתמוע	
נורית אורן	9/5
יופי אפטרט	
אלזה בן-חנוך	10/5
ג'ין ויטרמן	

לקראת יום העצמאות, ניסינו לדובב מספר חברים, שהיו פעילים בשטחים לא שגרתיים לפני וסמוך לקום המדינה. כשפניתי אל זמי, אמר: "אני לא כתבן, אבל אם תבואי לראיין אותי, אולי יצא מזה משהו". מצוידת בשורה של שאלות, התישבתי בחדרו. שאלתי הראשונה היתה – "איך הגעת לבריגדה?" רק שמע את השאלה, התחיל לדבר, ולא הפסיק במשך חצי שעה! את שאר השאלות כבר לא שאלתי . . . (אינגה)

הבריגדה היהודית ואני.

ל"בריגדה" התנדבתי במסגרת גרעין ההכשרה באנגליה. רבים רצו ללכת, אבל רק אלה שעבודתם לא היתה חיונית בחוה הורשו להתנדב. מתוך איזו טעות אדמיניסטרטיבית, מצאתי את עצמי לא בבריגדה, אלא The Royal West Kent Regiment (אחת מחטיבות הפאר של הצבא הבריטי!). הם עמדו לצאת לבורמה, ולכן עברו אמוני ג'ונגל (במחוז קנט!). בתום האמונים קבלנו "חופשת הפלגה", ורק אז, בעזרת "פרוסקציה", קבלתי העברה לבריגדה. יחד אתי הצטרפו עוד 100 חיילים יהודים – ביניהם לוי גניסלב. הקצינים היו, כמובן, כולם בריטים. במסדר לפני היציאה לאירופה הודיעו שבאו גנרלים לסקר המסדר. הופיע רוזטי, אז מזכיר הקרן הקיימת באנגליה, איש קטן בבגדים אזרחיים, והקצינים הבריטים כמעט קבלו שבץ במקום.

הפלגנו לאיטליה, אך כדי שהגרמנים לא ירגישו שבא "צבא יהודי", לקחו אותנו קודם לסקוטלנד, ומשם נסענו באנית מלחמה ענקית, דרך גיברלטר וחופי צפון אפריקה, עד שהגענו, אחרי 17 יום, לנפולי. מליוני חיילים הסתובבו אז בשלבי המלחמה בנפולי, ובחפושנו אחרי היחידה שלנו, הועברנו מנקודת מעבר אחת לשנייה. בהזדמנות זו תיירנו בנפולי, רומא, ונצייה וכו', ואחרי שבועיים הגענו לבריגדה. בין המפקדים היו סרן לסקוב, סרן מקלף, והסמל שלי היה טל! הם היו אז אחרי קרבות קשים במרכז איטליה – הגרמנים נסוגו ותפקידנו היה לאסוף את הגרמנים המסתובבים בהרים על ציודם.

לא היתה כבר אז בצפון איטליה מלחמה של ממש, ויותר ממה שאספנו גרמנים, אספנו פליטים, שזרמו דרומה. חלק גדול של מרץ היחידה הושקע בהקמת מחנות ומקומות רכוש ולכוון הפליטים לשם. מחנות אלה הפכו לאחר מכן לנקודות מוצא לעליה ב'. שיירות הבריגדה נסעו לאוסטריה וגרמניה, ובכל מקום נדח מצאנו יהודים.

אחרי חצי שנה קבלנו פקודה לזוז צפונה, לחוף גרמניה. זאת היתה העברה מרשימה. במשך ששה ימים נסענו בשיירה של 20 ק"מ, על כל ציודנו המסומן במגן דוד, דרך דרום גרמניה. הגרמנים ראו את הסמלים ונבהלו. הממונים עלינו חששו ממהומות והעבירו אותנו לבלגיה. תפקידנו הרשמי שם היה שמירה על מחנה שבויים של צנחנים גרמנים (ענקים אחד אחד!), שעסקו בעבודות פינוי מוקשים לאורך חופי הולנד ובלגיה. אך גם פה, עקר עבודתנו היה בארגון ה"בויחה", קו המעבר של הפליטים בדרך לישראל. כל חברי הבריגדה עסקו בזה בצורה זו או אחרת. מרומניה עד פולניה ורוסיה עברנו, אספנו אנשים ורכזנו אותם בהולנד, צרפת ובלגיה. הבריטים ידעו מה מתרחש, אבל עמדו חסרי אונים מול הארגון המוצלח, ונחשול הפליטים. חלקנו מזון ובגדים ממחסני הבריגדה והתחלנו לשחק פעולה עם ה"ג'אנט".

בראש השנה זכינו לחזיה שלא אשכח כל ימי חיי, כשהוזמנו להיות אורחים במחנה פליטים בברגן-בלזן. היהודים כבר לא ישבו במחנה הרכוז, אלא בקסרקטין של הצבא הגרמני. לפני יציאתנו קבלנו חדרין שהזהיר אותנו מן הבחורות במחנה, שהיו מוכנות להתחתן עם כל אחד, כדי לצאת מן המחנה. לא אשכח את רגע הגיענו למחנה. האנשים לא יכלו להאמין שצבא יהודי מאורגן יבא אליהם. יצאו מן הכלים, התנפלו עלינו ולא הרפו ממנו. למקרה הפלא, הספיקו כבר להתארגן ב"קהילות" ו"גרעיני עליה" וכל חייל

הוזמן לקבוצה אחרת. אני הייתי אורח של חברי "דרור". ישבתי אתם וספרנו ושוחחנו כל היום וכל הלילה. לא רצו לתת לנו לצאת למחרת, עד שהבטחנו להוציא אותם משם בקרוב.

עד לשחרורי עוד הספקתי לנהל "משרד דאר" מיוחד במינו. היות ולא פעל דאר סדיר, הקימו משרד חקשורת לטפל בקשר בין השליחים הפזורים באירופה לבין הארץ. בתפקיד זה נסעתי גם לברלין, והחלשתי לבלות גם חופשה שם. כל המוסדות היהודיים היו במזרח ברלין, וכבר אז היה אפשר להרגיש במתיחות המתחילה להתגלות בין מזרח למערב (שנים לפני הקמת חומת ברלין). הפגישות עם החיילים הרוסיים היו מענינות. הם חשבו את המגן דוד לאות של דרגת קצין, ולא רצו להאמין שיש צבא יהודי.

אנשי הבריגדה התחילו להשתחרר, אבל כל אלה שהתגייסו באנגליה נשארו אחרונים. שמונה חברים יהודיים חזרנו למחנה The Royal West Kent. בעברנו בשער המחנה שמענו את הרס"ר אומר לאחד הקצינים: (כנופית שטרן הגיעה!). אכן, היתה זאת קבלת פנים מעודדת לחופי המולדת הבריטית. עם שחרורי המהיר, סימתי את הקרירה הצבאית שלי.

(מפי) זמי

"אך הנה ההיסטוריה עוברת -
אז נתחיל להזכיר נשכחות
על תקופת מלחמה ומחתרת,
כשבלורית עוד כיסתה קרחות." (מאת חיים חפר)

את פעילותנו בהעפלה יש לראות על הרקע של הימים ההם. אחרי מלחמת העולם, כאשר נתברר גודל השואה, וממשלת הלייבור עלתה לשלטון באנגליה, היא התכחשה להצהרותיה למען הציונות. בשנת 1945 הכריז בוויין כי ארץ ישראל תימסר לנאמנות האו"ם, ובבוא העת תהיה למדינה פלסטינאית ולא יהודית. נקבעה מכסת עליה של 1,500 רשיונות לחודש והיא תימשך, אף לאחר שנגמרה הקצבת העליה לפי הספר הלבן.

היישוב העברי התגייס למאבק עם השלטון הבריטי; הברחת פליטים יהודים ממחנות ההשמדה בכל הדרכים ("הבריחה"), והעברתם ארצה (ההעפלה) היו ראש החנית של המאבק הזה. הועברו בסך הכל 70,000 פליטים ארצה ב-137 ספינות.

באוגוסט 1945 החלו הבריטים עוצרים עולים "בלתי חוקיים" ומחזיקים אותם במחנה עתלית; ב-12 באוגוסט 1946 החליטו להעבירם לקפריסין.

זהו הרקע המתומצת לפעילותינו, שהחלה עם שחרורי מהצי הבריטי בשנת 1945. כאשר חזרתי הביתה מצאתי שההכשרה כבר פורקה, ומרבית החברים עזבו את אנגליה בדרך לעלות ארצה. חלקם נחקעו בקפריסין, וחלקם ישבו בכפר-בלום. ארגון ההגנה וזרועותיו השונות פעלו במלוא הכוח במאבק על עליה, ולכן, כאלחוטאי, נדרשתי להתגייס לעבוד במוסד לעליה ב'. הפעולות היו במחנות פליטים בצרפת ובאיטליה, ועיקרן היה לקיים קשר אלחוט עם האניות שהובילו את הפליטים, ועם הארץ. הפעילות שלנו היתה בלתי חוקית, ואם השלטונות הצרפתיים העלימו עין ממנה, הבריטים עקבו בעניין רב אחרינו — מתוך אינטרסים מנוגדים, כמובן.

החוייה של הפגישה הבלתי אמצעית עם שרידי מחנות ההשמדה, וההשתתפות הפעילה במבצע, אשר חבק את כל הארצות ואת הנמלים הרבים באירופה, השפיעה עמוקות עלינו. כל הפלגה היתה נצחון קטן נוסף, גם כאשר ידענו מראש, שסיכויי הספינות הרעועות, ואפילו המסוכנות, להגיע ארצה בלי להתפס היו כמעט אפסיים.

היה נהוג שחברי הצוות שלנו נשלחו באוניות בזוגות. כך אירע שאנו - בתיה ואני - נשלחנו כאלחוטאים בנובמבר 1947 בספינת דייג קטנה (בח 150 טון), שבתוכה דחוסים 182 נוסעים; גברים, נשים וטף, דוברי כליל של שפות, וכולם סובלים ממחלת ים. כמובן, המשימה היתה לנסות להגיע ארצה בלי ליפול לידי הצי הבריטי.

הפלגנו בלילה ממפרץ קטן, ללא סידורים רגילים לנמל, לא רחוק ממרסיל, ומיד נקלענו לסערה עזה. מאחר והתחזינו כספינת דייג, העולים לא הורשו לעלות על הסיפון ותנאי המגורים היו קשים מאד.

אחרי 24 שעות, מכשיר הקשר הגדול התקלקל עקב הסערה, ולא חזר לתחיה משך כל הנסיעה. אנחנו שמענו את הארץ ואת צרפת, אך הם לא שמעו אותנו. היה בידינו מכשיר קטן למרחקים קטנים, בו התקשרנו עם הארץ יום לפני שהגענו לחופי הארץ.

הנסיעה היתה רגילה בהחלט (רב החובל האיטלקי אפילו עסק בדייג דולפינים!) משך 11 ימים. ביום זה הגענו, בשעות אחרי הצהריים, מול "ביירוט".

פתאום הופיע מטוס בריטי, שחג מעלינו כמה פעמים, והסתלק. כנראה שהוא הזעיק משחתת בריטית, שעד מהרה הופיעה והחליטה לבדוק אותנו. לכבוד הביקור הצפוי הנפנו דגל טורקי, ושני מלחים (איטלקים) עסקו בדייג אמיתי - ללא הצלחה. המראה של חותמי המשחתת, בעלי קוטר של 4.7 מכוונים ישר עלינו, לא היה מרנין במיוחד, וחיכינו שינסו לעלות עלינו בכוח. כפי הנראה הם האמינו בנו, כי - להפתעתנו הרבה - הם נעלמו כלעומת שבאו. ליתר בטחון, החלטנו להשאר בסביבת "ביירוט" עד מאוחר בלילה, ורק אז לנסות להגיע לחוף נהריה.

קבלנו פקודה מהארץ להגיע לחוף נהריה אל מול מגדל המים. כולנו, בוודאי, מכירים את מגדל המים הגדול בנהריה, אליו הגענו עם עלות השחר. הכוונה היתה, להשתדל להוריד את העולים על החוף ושהצוות - פרט לבתיה - יחזור לאירופה, ל"נגלה" נוספת. המציאות היתה שונה, כי לא השלך עוגן, וכתוצאה מכך האניה עלתה על שרטון. בתיה ירדה ראשונה אל החוף, כשאקדח (נשק מאר יקר בימים ההם) חבוי בחזייתה, עוד לפני שידענו כי לא נוכל להזיז את הספינה, ונעלמה מיד, כך שלא ראיתי אותה כשבוע ימים.

אני הייתי האחרון לרדת מן האניה, והוטענו לקיבוץ חניטה, משם למצובה ומשם לכפר המכבי. שם הוסתרנו לכמה ימים, עד שהחיפושים אחרינו הופסקו. כעבור שבוע מצאתי שוב את בתיה, צוידנו בתעודות זהות מזויפות, וכמה ימים לאחר מכן הופענו בכפר בלום, ומשם להדרה.

בסיום — היינו באמת האניה אשר פרצה את ההסגר הבריטי על חופי הארץ, ועבורינו זאת היתה התקופה היפה ביותר בה פעלנו בתקופה של "המדינה שבדרך"; וכמובן - לחיי האניות שבדרך.

עליתי ארצה (משש מערכות)

פרק ראשון

בחנות הכשרה, גורזי ליז, השנה היא שנת 46' (אלף תשע מאות, כמובן). על הבמה מופיע מזכיר "החלוץ" דאז, שהוא התגשמות חלומותיה של כל עלמה צעירה בתנועה כלה.

ודווקא בי הוא בוחר, בי, ילדונת אלמונית, לצאת אהו לטיול קצר בשבילי ההכשרה! אז איך יכלתי לסרב להשתתף בעליה בלתי ליגלית, כש"הוא" שאל אחי?

לתומי חשבתי שרק אותי הוא רצה לפתות, ומה היתה תדהמתי כשהתגנבתי בחשאי למלמסבורי, העיירה הסמוכה, להצטלם למען התעודות החשאיות, מסתכלת ימין ושמאל, שלא יראו אותי חלילה, נכנסת - ומי יוצאת אם לא חוה בכרך! בפנים יושבים עוד שנים מההכשרה, שמחכים בתור. וכשסוף סוף הצטלמתי ויוצאת - כמעט התנגשתי באיזק!

פרק שני

כל ימי חיי חלמתי על פריז. לראות את פריז, (לבלות) ולמות! פולי ברג'ה, נוטרה דם, הלובר, להסתובב כשנס אליזה עם הסוכן החשאי שלי, ללגם אפרטיף ולהחליף רשימות חשודות, תעודות מזויפות.

חשכתי חברה, זה בלוף, הכל בלוף! פוגש אותנו איזה בחורצ'יק לא ידוע, מאזה קבוץ עוד פחות ידוע, מוביל אותנו ברגל ובמסרו מזוהם עד לבית חצי הרוס, ומשכין אותנו בחלק של הבית שעוד איך שהוא עומד על תיליו. וזהו!

הכל שראיתי במשך השבועות האלה בפריז היה המשגיח, שהסתובב שם בין הסירים לראות שהארז שאכלנו יום יום יהיה כשר למהדרין. או - רביאָר פֿרי - או רביאָר. אנו מדרימים.

פרק שלישי

הרבירה הצרפתית. אמוני לילה אחרונים לקראת היום הגדול. מגששים בחשך. להתפקד.

אחת-שתים-שלש-ארבע-ארבע-שלש-שתים-אחת. לפחות עוד לא אבדנו אף מעפיל אחד!

הפל"יסניק הזה, זה שמוביל, מריץ ומתיח את כוחותינו, חושב שאנו צברים כמוהו! עוד בסוף אנו עולים על סירה קטנה, משוטטים במפרץ הבודד, מתפקדים שוב, עולים על אי סמוך, מתפקדים, יורדים מהאי ומתפקדים - האם לבי דופק מרוב מאמץ או התרגשות ורומנטיקה?

למחרת, כשהמשאיות מובילות את 800 - 900 המעפילים לנמל מרסיי, להפלגה ומיחלת, רואה אני סירה עוגנת קרוב קרוב אלינו. "אהה" אני אומרת לפל"יסניק הצבר הזה, שכעבור זמן התברר ששמו האמיתי הוא אורי גורן, "אהה! זהו בטח הסירה שתעביר אותנו לאניתנו הגדולה בלב ים".

מאוחר יותר, כבר בארץ, הוא ספר לי שאף פעם לא ראה פנים נופלות כמו משלי אז, כשאמר לי שזו היא האניה שלנו.

פרק רביעי

מצוחצחים, מבריקים במדיהם הצחים, גאוות האמפריה הבריטית - מול אספסוף מזוהם שסלטל בחנאים לא תנאים במשך 14 יום על אניה מיניטורית בלב ים. "חבל שהשטר לא גמר עם כל ה... . יהודים האלה" אני שומעת אחד מבחירי המלכה. אבל את העבודה

המלוכלכת ממש, לא חבצע, חלילה, הצי המלכותי הבריטית. את זאת עושים החיילים הפשוטים - הסומיים. והם פשטו על האניה וטהרו אותה, פשוטו כמשמעו. אותי סחבו ארבעה מהם ואני בועטת וצועקת ודוחפת, וכשבסוף דחפו אותנו בין שני תורים של חיילים בריטיים על רוביהם וכדוניהם, אני זועקת: Shoot me! Shoot me! למה אתם לא יורים בי?? ומרוב התרגשות, שכחתי את כל כללי המשחק וזעקתי דוקא באנגלית, למרות שהזהירו אותנו לבל נגלה את זהותנו האמיתית. לפחות לא היה לי מבטא אקספורד טהור - אבל האמינו - אני הייתי מוכנה להקריב את נשמתי בו במקום !

פרק חמישי

קפריסין.

עכשיו אני חברה ב"הגנה". בלילה לקחו אותי לאוהל אחד, סנוורו אותי בפנס כיס עד שכלום לא ראיתי, והשביעו אותי בשבעת אמונים. רק את הקול שמעתי, והקול אומר לי משהו - ואני מדקלמת אחריו. וכבר למחרת נותנים לי תפקיד, לשמר בלילה ולרשם את חלופי המשמרות של הבריטיים.

ואחרי זה אני ממש בתמונה. מסתובבת בין חיילי האויב, אוספת אינפורמציה, מקשיבה לשיחותיהם - ממש כמו בספרים, אפילו קפ"פ למדתי, ואיך לפרק מאוזר (להרכיב אינני יודעת עד היום).

אך אחרי שארגנתי את ההגנה העצמית, החלטתי שכדאי לי לעבוד עם התינוקות שנולדו למעפילות היוניות שהיו אתנו במחנה. הכל היה יפה ושוב עד שיום אחד הדודה מ"הדסה", שהדריכה אותנו, החליטה להעביר את התינוקות לבנין אחר. האם אתם מכירים את הסוארים מסלוניקה? הם היו האבות המאושרים של התינוקות, שלגמרי לא היו מאושרים עם העברת תינוקותיהם. בקצור - אחרי ההצברה, אני, ועוד כמה כמוני, קבלנו שמירה פרטית מטעם ההגנה - אך הפעם לא מפני הבריטיים, אלא מפני הסלוניקאים.

פרק ששי

עלינו.

זה היה כל כך פשוט.

כמה שעות מקפריסין עד הנמל חיפה - והופ - הגענו !

הייתי ב"מח"ל" - (מתנדבי חוץ לארץ)

אחרי הכרזת המדינה, התגייסתי לצבא ונסעתי לישראל. הגעתי ארצה ונשלחתי ישר למחנה חל ליטווינסקי. במשרדי המחנה עברתי מחדר לחדר וחפשתי איש בשם "צבי", אשר אליו הופנותי עם מכתב בידי. באחד החדרים ישב קצין גבוה. בקשתי סליחה ורציתי לצאת. "את מי אתה מחפש?" שאל. "את צבי" עניתי. "אני צבי!" הופתעתי ביותר, כי לאחר שנות שרות לא מעטות בצבא הבריטי לא ציפיתי לחוסר-רשמיות כזה.

הועברתי ליחידת קשר במטה הגדוד, שהיה בפקודו של יצחק שדה ז"ל.

אותו זמן התנהלו קרבות קשים בנגב. יום אחד ראיתי איש זקן, ללא סימני דרגה, מתהלך ליד משרדי הקשר. אמרתי לחברי שהמצב בודאי קשה אם מגייסים כבר זקנים כאלה. התגובה היתה: "טפס, זה המפקד שלנו!"

קבלתי חופש ליום אחד. אותו זמן לא היו סדורי תחבורה מאורגנים וכל איש דאג לעצמו. במגרש החניה עמדו מספר כלי רכב ואני שמתי עין על ג'יפ חדש ונסיתי לתפוש בו סרמפ. דברתי עם הנהג, אך מאחר ואני לא הבנתי עברית והוא גילה בורות מפתיעה באנגלית, לא הצלחנו לנהל שיחה אינטליגנטית. למזלי הגיע המפקד עצמו ונכנס לג'יפ. שאלתי אם יוכלו להסיעני לבארשבע והוא ענה: אתה הגעת מאנגליה כדי ללחום אתנו ואני לא אקח אותך עד באר-שבע?

עליתי ונסענו. באמצע הדרך נרדם המפקד. לאחר נסיעה ארוכה למדי, נדמה היה לי שבאר-שבע כבר מאחורינו. נסיתי שוב לדבר עם הנהג, ללא הצלחה רבה, אך אז התעורר המפקד וכשראה שעברנו כבר את ה"עיר" באר-שבע, ירד מהמכונית וחיכה על הכביש עד שהגיעה מכונית צבאית ממול. הוא בקש את הנהג לקחת אותי לבאר-שבע, ולהובילנו עד מחוז חפצי, אחל לי שלום ונסע. ואכן, הגעתי לשם, כשהנהג מסתכל בי מפעם לפעם מזוית עינו וחמה לדעת מי האיש החשוב שהמפקד עצמו טרח לסדר לו הסעה.

בהזדמנות אחרת למדתי בפעם הראשונה איך "עושים חיים" בישראל. יצאתי לחופש עם חבר צבר ונסענו לחל-אביב. הסתובבנו ברחובות, שתינו גזוז, אכלנו גלידה ופלפל והסתכלנו בעוברים ושבים. כשחזרנו למחנה טפח על שכמי ואמר בהנאה רבה: "עשינו חיים, הה?"

שאל

עכשיו כבר מותר לגלות

בהתחלת 1948, כשהגענו לחדרה וחפשנו עבודה, שלחנו קבוצות חברים לעבוד בעבודת חוץ במשקים אחרים. יום אחד משה בן-חיים, הבא-כוח בימים ההם, הגיע הביתה עם הצעה לשלוח שמונה חברים לקבוצת הצופים (היום מעגן מיכאל) על יד רחובות. "כנראה שיש להם מחסור בעובדים ויהיו מוכנים לשלם יום עבודה גבוה". הוחלט לשלוח את שילה, לואי, מריון, חוה, בטי שולמן, בלקי, דן ריס ואני.

ערב לפני היציאה לשם התאספנו באהל עם משה בן-חיים, והוא הסביר לנו שנעבוד שם באזו עבודה סודית. מה בדיוק הוא לא ידע, או לא היה מוכן לספר. אסור היה לנו לספר לחברים אחרים. כל אחד הלך לישון עם כל מיני מחשבות מה זה יכול להיות.

למחרת בבקר יצאנו לדרך עם כל ה"פקלח" שלנו — מיטות, מזרונים, שמיכות צמר-גפן בגדים וכו' וכו'. לוחיקים אין צורך להסביר איך היה בימים ההם לנסוע באגד. קצת לפני רעננה היה קלקול באוטו, והצטרכנו להוריד את כל הדברים שלנו מלמעלה ולנסות לתפוס אוטו אחר לתל-אביב. כל אוטו היה מלא עד אפס מקום, ולא היה זה פשוט לעצור אוטו, להספיק להעלות כל ה"פקלח" על הגג ולהכניס את שמונת ה"חברה", אבל איך-שהוא הגענו לתל-אביב.

בתל-אביב עשינו "כף". היו לזן ריס חמישה גרוש לכל אחד, והחלטנו לאכל עוגה בקפולסקי, וגם גלידה.

המשכנו בנסיעה לרחובות דרך הפרדסים. שוב היה קלקול, אבל הגענו לרחובות. לשאלתנו לנהג "איפה הצופים?" ענה "כבר עברנו את המקום!" קשה היום להאמין, אבל הוא סבב את האוטובוס ונסע בחזרה לתחנה הנכונה! ישבנו על יד החפצים שלנו כשדן עלה למשק להביא עגלה. דברנו וחשבנו מה יכולה להיות העבודה שם.

סוף סוף הגענו למשק, ועוד באותו ערב הסבירה לנו המזכירה שיש להם בית חרושת לכדורי סטן מתחת לאדמה, אבל קשה להכניס שמונה עובדים חדשים בבית אחד, ולכן מחצית הקבוצה תתחיל לעבוד שם למחרת. (כידוע לכם, בתקופת המנדט היה אסור להחזיק נשק בכלל, ובודאי לא ליצור אותו.)

אני חושבת שכולנו זוכרים את יום העבודה הראשון שם. הקבוצה שלי לא התחילה מיד בבית החרושת וסדרו אותנו לעבוד בגן ירק. גן הירק שלהם היה בשטח אחרי נס ציונה ויצאנו מוקדם בבוקר עם הגנן ונטר ושני סטנים. לפני שעברנו את תחנת הרכבת, שני הבחורים נתנו לנו את הסטנים להסתיר מתחת לבגדים — לא דבר כל כך פשוט כשצריכים ללכת, לעלות על אוטובוס ולהחליף לעוד אוטובוס, והשוטרים הבריטיים בכל מקום. בסוף היום, כשהגענו בחזרה, לפחות היה גם לנו משהו לספר.

הקבוצה שעבדה בבית החרושת ספרה לנו על מכונת הכביסה שזזה, ומתחתה הכניסה לבית החרושת, ואיך זה לראות את החברים המלוכלכים יוצאים מתחת לאדמה.

המכבסה היתה על יד המאפיה, וארובת המאפיה שמשה גם אשנב אוויר לבית החרושת. ברור, אם כן, שהמאפיה עבדה בלילות בלבד. הבהוב אור מיוחד הודיע לנו אם הגיעו למשק זרים. אז הפסקנו לעבוד עד שקבלנו את הסימן להמשיך.

היינו שם כשה"אצ"ל פוצצו רכבת מלאת חיילים בריטיים בדרך למצרים, וזה גרם להפסקת עבודה ארוכה בבית החרושת, כי המחנה שרץ שוטרים. כששמענו שאחיות המשק לא היו מוכנות ללכת לעזור לפצועים הבריטיים היו בינינו יכוחים סוערים.

גם היינו שם כשהערבים התקיפו את המחנה וישבנו כל היום על רצפת חדר האוכל. בת צעירה רצתה לצאת דרך הדלת וקבלה כדור בבטן.

השתהפנו גם בחורנות שמירה, שעתיים כל שבועיים. בחדרה יצאנו לשמירה בזוגות, אבל פה יצא כל פעם שומר יחיד. לא היה זה נעים לשמור בקצה המחנה לבד במשך שעתיים. הזמן היה זוחל כל כך לאט, במיוחד כשהמחליף אחר, או לגמרי לא הופיע והיה צורך לחכות לשומר הבא. לפני שהוכנסנו לרשימת השומרים היה צורך ללמוד את השמוש בסטן. הכניסו אותנו לאיזה לול ריק בחשך, וככה למדנו לפרק, להרכיב וגם להשתמש בכלי — הכל בחשך.

נסענו הביתה לחדרה פעם בחודש (שניים כל שבוע), וכמו כל פועל, הבאנו אתנו מפרי עבודתנו. ישראל, המא"ז, בקש כדורים, ובכל בקור נסענו עם שתי קופסאות כדורי סטן בתוך הבגדים. כמה פחדנו ואיך רעדנו כשהאוטובוס עצר ונכנס שוטר בריטי לבדיקה, וכשהגענו הביתה היינו זורקים את ה"מתנה" מתחת למיטה באוהל של ישראל.

איזה ספורים ספרנו לחברים בחדרה, שלא ידעו במה אנו עובדים. טוב שעבדתי כמה ימים במטבח ובחדר האוכל והיה משהו לספר. חוה ספרה כל הזמן שהיא עובדת במכבסה, וכשהגענו הביתה, הכניסו אותה למכבסה, כמובן. היא לא ידעה איך להתחיל!

עוד שנים לאחר מכן החזקנו את הסוד שלנו, ויתכן שיש ותיקים שעד היום לא יודעים במה עבדנו כשהיינו בצופים, רחובות.

סלמה

יציאת אירופה - 1947 (פרק א')

תסכימו בלי ספק שהפלגה של כמעט שלושה חודשים בחברת, נגיד, פול ניומן, לא דומה לאותו פרק זמן בחברת 4,999 מעפילים. נוצרו סרטים, נכתבו מאמרים וספרים על אודות תקופה זו של ספון "הנשיא וורפילד" ושלוש הספינות הבריטיות ששחררו ממטענה האנושי. הספרים מוקדשים, בלי יוצא מן הכלל, לאיזו אישיות חשובה בישראל, ובעמוד האחרון מופיעה רשימה גדושה של תודות לאנשים חשובים לא פחות. לפניכם, סוף סוף, מאמר המוקדש ל"איש הפשוט", במקרה זה לרופא סקוטי בלתי ידוע ב"אמפייר רייבל" (אחת האניות הבריטיות), שלא חסך מאמצים להכניס קצת סדר בריטי לתור היהודי-מאד שהזדנב בפתח משרדו יומם ולילה, ולא אבד את השליטה העצמית אפילו פעם אחת. תודות לא אשאר עד סוף המאמר - אולי לא תגיעו לשם. הן נתונות למולי, לן, נעמי, פטר, עלי, ג'רי ולעצמי. בלי השתתפותם לא הייתי יכולה לכתב מאמר זה. ציון מיוחד גם לקלמן, שאף הוא נמצא ב"יציאת אירופה", עובדה שנתגלתה לנו רק אחרי חמש שנים!

הגעתי לצרפת במרץ 1947. שמענו שמועות על אניה שתגיע בקרוב, וחקח את מטען העולים הגדול ביותר שיצא לעליה ב' עד אז. תגיע בכל יום! מרץ השתנה לאפריל, אפריל למאי, והחפץ היחידי שהגיע היה - שאר קבוצתי. לא היה זה מפתיע, כשלו קחים בחשבון את כל הצרות שעברו על האניה בדרך מארה"ב לצרפת. הדבר המפתיע הוא שהיא הגיעה בכלל. הבריטים חשדו במשהו והפעילו לחץ על הממשלות לאורך כל המסלול. במשך שלושת החודשים האלה, עבדנו בוילות גדולות שהושכרו על ידי "המוסד" לעליה ב'. השפה המשותפת הייתה אידיש. אני רק דברתי אנגלית, ולהסדיר את הספקת הוולב עם שרה (ק.), ואחר כך עם מינה, שדברה רק צרפתית ואידיש, היה מבצע לא קטן. עלי לציין שעם הזמן השתפרה האנגלית שלהם באותה מידה שהאידיש שלי נצטמצמה. משום מה, חוסר האידיש שלי נעשה לבעיה של כל אחד. גם פטר ונעמי לא דברו אידיש. כל יום, מדריך קבוצת הנוער הפולני לקח אותי החוצה לשעה. היה עלי לשנן משפט אחד: "מין קומן איס ברוניה, איך בין א ייד ארויס גסריכן פון ארץ ישראל", במקרה של חקירה כל שהיא בדרך.

זכרון ברור נוסף הוא של קורס ל"עזרה ראשונה" של 4 - 3 ימים. הקורס כלל הכל, ממחלות עור לשעורי מילדת, עסדגש על העובדה שאולי "אנחנו" נציל את המצב, כי יהיה מחסור ברופאים ללוח את האניה. נהל את הקורס יוסי כוהן (אחיו של מיכאל), אחד הרופאים שלונה אותנו. רק אוכל לשער שלפי הרוח הפילוסופית ה"כוהנית" האמיתית חשב יוסי "מוטב משהו מלא כלום".

בוקר אחד בחודש יוני ניתנה האות ויצאנו לדרך. אלפי הוביל את השיירות הארוכות של משאיות לנמל סטה, שלשם הגיע סוף סוף ה"נשיא וורפילד". שורות על גבי שורות של משאיות באו מכל הכוונים והתרכזו על הרציף.

האם ראיתם פעם ספינת נהר, גלגל גדול לה בכל דופן? זה היה ה"תינוק" שלנו. כל הציוד הפנימי הוצא ממנה כדי לפנות מקום למדפים המיועדים לשכן אותנו מעתה. 4,500 נפשות זה המון, במיוחד כשמנסים להכניס אותו לספינה בנויה להכיל 400! העליה על האניה ארכה כל כך שבועיים הצליח להוריד ובקש מממשלת צרפת "לעשות מה שאפשר" לעצור את ההפלגה. כאן נכנס לספור אייך. הוא היה הרבה יותר צעיר מפול ניומן - לפי מראהו כבן 16, אבל הרגיעו אותנו ואמרו שהוא לפחות בן 18 או 19 - יפה-תואר ו"צבר". יחד עם זה הוא היה רב-החובל. היה עליו להסתלק במהירות ובשקט, ובעזרת צוות של מתנדבים אמריקאיים וצברים מהפלמ"ח ופלי"מ הצליח במשימה.

היינו בלב ים ובדרך לחיפה. כמונו האניה הבריטית "אג'קס" ומלוויה, "אמפיר רייבל", "אושן ויגור" ו"רנימיד פרק".

ביום הזמן עבר בשקט מופתי. שם האניה הוסב ל"יציאת אירופה 1947", והנה מתקרבים לחופי ארץ ישראל, כלומר פלסטיין.

כל מה ששמעתם על ה"פייר פלאי" הבריטי, אל תאמינו! אפילו לפני שהגענו למיים הטריטוריאליים התנגשו בנו אניות המלחמה הבריטיות. לאורך כל הספונים סודרו שקי שמורים ותפוחי אדמה, במטרה לזרק אותם על כל קבוצה שתנסה לעלות על האניה. גד, גיורא ושמחה מהפלמ"ח חלקו אותנו לקבוצות עוד לפני כן. כשקרסי הפלדה הושטו מן האניות הבריטיות, המטרנו עליהם קופסאות ותפוחי אדמה. הם נסוגו ונסו שוב, בלי הצלחה. עוד נסיון, עוד נסיגה. אז עשן סמין אפור עטף את "יציאת אירופה". כולם התחילו להשתעל ולהחנק. גז מדמיע! התעטפנו במעילים מעל הראש והמשכנו להפציץ בקופסאות. נשמעו יריות, ועוד יריות, ואחריהן דממת מוות. הכל נפסק. המכוונות, הצעקות, הריצות. למה? כל אחד שאל את שכנו בקול נמוך. באופן הדרגתי פשטה הידיעה - אחד הצוות נורה, כמו כן ילד. גם נפצעו כמה אנשים. חשע עשירינות מבין הנוסעים היו נשים וילדים, ונתנה הפקודה להכנע, כדי לא לסכן חיים נוספים.

המלחים הבריטיים עלו על האניה, והמשכנו בדרך לחיפה. לפני כן קננה בנו תקווה נואשת שנצליח איכשהו להמלט, אך לא היה זה נורא כל כך שנתפשנו. בקרוב נגיע לקפריסין ושם נחכה לתורנו לקבל אשרת כניסה חוקית. כך חשבנו. בחיפה הורידו אותנו מן האניה. ערכו חפושים על גופנו, רססו אותנו ב-די די סי והחרימו את החפצים. נתחלקנו לשלוש קבוצות, ובגורלנו עלתה ה"אמפיר רייבל". הוכנסנו לבסן האניה, ושוב הפלגנו. כמה זמן יכולה לערך נסיעה מחיפה לקפריסין? במעמקי האניה לא יכולנו לראות מאומה, אבל הרגשנו כי משהו לא כשורה פה! והנה נפלה המכה - אנחנו בדרך חזרה לפור-די-בוק, בצרפת. הבריטים קוּו ששם, על אדמת אירופה, נודה על מקום המוצא שלנו בגרמניה, פולניה, רוסיה, ויוכלו להחזירנו לשם. קפריסין הפכה לפגט על ה"ורד הבריטי", וחוספת של 4,500 איש רק יעמיק את הפגם. הופתעו אפילו הצוות והחיילים. לא הסעינו מספיק מזון למרחק כזה, ויורגש מחסור. חולקנו לעשרות, כשברוך ורנסה, חברי בח"ד מאנגליה, הצטרפו אלינו. לכל יחידה היה ראש, דובר הקבוצה, האחראי גם לחלוקת האכל. לידינו השתכנה קבוצה מ"גורדוניה" בפולניה, ורק בעזרת עצות המדריך שלה הצילו אותנו מגיועה ברעב. פה, למנסליות האנגלית היה חסרון בולט. אני זוכרת ארוחת-צהריים, שכללה סה"כ ספל גולש מימי אחד בין כולנו. מומלץ לכל שומרי המשקל! ירדתי ב-4 קילו, דבר לא רע כשלעצמו, אבל מקשה על שכיבה נוחה על רצפת ברזל. גיורא הפלמ"חניק היה אתנו, והרים את המורל ברקודים ישראלים ועל ידי ארגון הופעות בין המעפילים. (ראיתי אותו בשדה התעופה לפני כמה זמן, ובשקראתי לו בשמו, חיין ואמר: "את היית ב"אבסודוס", אבל שם כנו אותי גיורא". לכל עובדי הפלמ"ח היו כנויים.)

אנחנו הופענו בשיר "אם תרצה להגיע לשמיים", באנגלית כמובן, וזכינו במחאות כפיים סוערות מהחיילים הכריזים שהציצו בנו דרך האשנבים למעלה. הייתה זאת הופעתנו הפומבית האחרונה, כי הגענו, ביום קיץ מחניק, לפור-די-בוק. משום מה עגנו ברציף, כשאשנבי האויר כולם סגורים. אם הייתה זאת טעות או אמצעי לחץ לא נידע לעולם. אבל זה לא שפר את מצבנו.

כל מקום אפשרי ובלתי אפשרי כוסה בכרזות "לא נזוז". במשך שלושה שבועות שהינו ברציף, בבטן האניה, כשאנחנו מסרבים לרדת. נציגי ה"אנזה" הגיעו לשוחח עם האנשים, הביאו סגריות וממתקים מן "צלב אדום צרפתי". בין הפרצופים הלא מוכרים בלשו פנים מוכרות. מרגה - במעיל לבן, נראית לא-צרפתית בהחלט. סוף סוף הורשנו לעלות על הספון כדי לנשם אויר צח. סביבנו הופיעו סירות מוטור שהטעינו מזון - הכנות לשלב הבא בנסיעתנו. אלפי ואלק (מרמוט) נופפו לנו מאחת הסירות. טוב שלא יכלו למסר לנו מה השלב הבא במסענו. הורדנו שוב למטה, הוחלף הצוות. הפעם חיילים רחמנים יותר. הם הורידו לנו שמיכות, לפחות לילדים.

שוב נצא לדרך. כשנודע לאנשים מה יעד הנסיעה, הייתה אנדרלמוסיה מוחלטת. לא חזרה לקפריסין ישלחו אותנו, אלא חזרה למחנות בגרמניה! לנו, לאנגלים, הייתה זו מחשבה מחרידה. איך לתאר מה פרוש הדבר לאותם אנשים שיצאו זה עתה מזוועות גרמניה הנאצית? הוכרזה שביחת רעב כללית במחאה. שיהודים בכל העולם הצטרפו אלינו בהפגנתנו נודע לנו רק זמן רב לאחר מכן.

(המשך בשבוע הבא)

ש י ל ה

ז כ ר ו נ ו ת

מאי 14, 1948 - חדרה.

הייתי בת 23 בחודש התשעי עם הילד השני (אביבה נולדה לפני קום המדינה). משה מסר לי שהוא, יחד עם יתר הבחורים, מגויסים, ונפרדנו ולא ידענו מה יהיה.

מאי 15

הכאבים התחילו, ובטי ע' וגרטי פ' החליטו שלא כדאי לחכות. כחבתי מכתב קצר למשה, שלא ידאג, ויצאנו מהמחנה לבית החולים. תחבורה לא הייתה והלכנו ברגל.

כאשר הגענו לבית החולים בחדרה, לא יכולנו להכנס, כי הוא היה סגור לאזרחים והתכוונן למלחמה. בכל זאת, נכנסנו לחדר אחד בשקט, ושם מצאנו רופא מחבק אחות אחת. הרופא, כמובן, כעס וצעק עלינו ושאל בסוף מה רצינו. אני עניתי: "רק ללדת, בבקשה". הוא קיבל אותי ולמחרת יהונתן נולד, בנם הראשון של מדינתנו! שמחתי הייתה מלאה, כי גם משה הופיע באותו הזמן.

א י ר י ח

1. הזמנות אצל מוכנות הקניות
 כל החברים שיש להם הזמנות מחוץ לגדר התקציב שלהם, או מחוץ לחומרים השוטפים שבהם משתמשים בענף שלהם (כגון דשנים, מזון לבעלי חיים וכו'), מתבקשים למסור את הזמנותיהם לאשור מרכז המשק עד יום המישי בבוקר כל שבוע. כל מלאי חומרים, כמו עץ, ברזל, חומרי חשמל וכו', דורש אשור כזה, ובלעדיו ההזמנות לא תתקבלנה על ידי מרכזת הקניות.
 כמו כן, לא תתקבלנה הזמנות בכלל על ידי מרכזת הקניות בשבוע האחרון של כל חודש.
2. אחראי להזמנות ובאועז בנגריה ובחשמליה
 לאחר הכנסת השיטה של קבלת הזמנות מאת ענפי העזר שלנו על ידי אוסי, הגענו להסדרים המספקים יותר את צרכי הענפים והחברים מאשר בעבר, בכל הקשור לקבלת ההזמנות, הספול בהן ובצווען לפי הסדר והזמירות של כל אחת ואחת.
 כעת אוסי מסיים את עבודתו בתפקיד זה, והוא מסר את סדור ההזמנות לנגריה והחשמליה לידי בני גולדברג. בני ישב בחדר הישיבות כל יום ג' ו-ה', בין השעות 13.00 - 12.00, ובמקרים דחופים במיוחד, אפשר גם לפנות אליו בחשמליה. שם הוא נמצא ברוב הזמנים (תקוני רדיו וכו').
 הזמנות מאת המסגריה יש למסור למרכז המשק.
3. הצרנות
 לאחר שנים רבות של עבודה מסורה בחדר ובחברת מזון מרוכז לבעלי החיים שלנו, מסיים נורברט את תפקידו זה, והוא עובר לעבוד ב"גמדא", להחליף חברים שיצאו מעבודתם שם.
 צוות הלול יקבל על עצמו את העשייה של המזון המרוכז, ונחמק ימלא זמנית את עבודות הצרנות כגון קבלת מכונות המאסף השבועית וחלוקת החבילות לענפים, וכל יתר העבודות שנורברט עשה אותן.
4. פגישות חודשיות של הענפים עם הנהלת המשק
 התחלנו שוב בפגישות חודשיות מסודרות בין מרכזי הענפים והאחראים לתקציבים לבין הנהלת המשק (מרכז המשק ואיזי דיבורן).
 הפגישות תתקיימנה ביום 8 ו-10 במאי, ומרכזי הענפים מתבקשים להרשם על לוח המודעות שליד סדרן העבודה, לשעה המתאימה להם. כמו כן, הם מתבקשים להכין את סכומי החודש הקודם, ולהביאם לפגישה, אם לא מסרו אותם קודם לכן לאיזי ד'.

לכלל הצבור בכפר הנשיא - הענות ראשונה

טובה מאד חברים נרשמו ברצון למלוי

השאלונים מודעה חשובה : חבר בבית אם טרם

נרשמת מכל סיבה שהיא תתקשר עם האחראי

של קבוצתך ו/או אוסי ותקבע זמן מתאים

רצוי שבת 5.5.73 אפשר גם באמצע שבוע או

שבת ה-12.5.73 פרטים על לוח המודעות

. . . . לחברים ובנים שלא הגיער הביתה השבוע

דהלאן הודעה כדלקמן : תודיע הביתה למען

הודעה לתכנון לטוח ארוך מתי תגיע

תעשה מאמץ עד שבת 12.5.73

חברים : אנר קרובים ל-100% - תוסיף את

שאלונך שיביא אותנו ל-100%